

דף פח.

עין משפט א.

ח"מ סימן רסג פעיף ב

ב. היה דרכו להחזיר כלים כאלו בשדה ואין דרכו להחזיר בעיר, ומצאן בעיר אינו חייב להחזיר, מצאן בשדה חייב להחזיר עד שיגיעו לרשות הבעלים ר' אע"פ שנכנס לעיר ואין דרכו בעיר.

* וי"א דבכה"ג יכניסנה עד העיר ויניחנה.

ב. ג. מצא בהמה ודיקדקה שתלך נתחייב ליטפל בה ולהחזירה אע"פ שאינה לפי כבודו מכיון שהתחיל במצוה ש.

ח"מ סימן שנט פעיף ה

ה. הלוקח בשאלה שלא מדעת הבעלים נקרא גזלן ת.

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן קפח פעיף ב

עין לעיל דף פז: עין משפט ב.ג.

עין משפט ד.ה.

ח"מ סימן ר פעיף יא

יא. יג. הנוטל כלי מבית האומן ע"מ לבודקו אם היו דמיו קצובין א ונאנס בידו חייב, הואיל בעת שהגביהו נעשה ברשותו ואין המוכר יכול לחזור

ר. בעיא שם בגמ' ופסק לחומרא. וי"א ברמ"א היא דעת הרא"ש ב"מ פ"ב סי' כ"א. ש. רמב"ם פי"א מגזילה הלכה י"ד. מעובדא דאב"י שם בגמ' ל' ע"ב. ודייק הר"ן דלא דוקא בהמה וה"ה בשאר כלים הדין כך דשייך בהם התחיל במצוה ויש חולקין, וכתב הב"י שנראה לו עיקר שהרמב"ם אמר דבריו דוקא בבהמה שאם לא ימשיך יגרם מהתחלתו היזק לבעל אבידה, אבל בשאר דברים שאין דרכו ליטפל בהם אפי' התחיל בזה מותר להניחה כיון שאין לבעל האבידה היזק בכך ותמה הסמ"ע מדוע מר"ן לא פירש דבריו בשו"ע דיש לטעות בהם. סמ"ע ס"ק ד'.

ת. כ"כ הרמב"ם בפ"ג מגזילה הלכה ט"ו ופסק כחכמים דרבי יהודה ב"ב פ"ח ע"א. וכתב בפעמוני זהב דאפי' לקח ברשות בנו הגדול או עבדו אסור הואיל ואינו שלהם והוי גזלן.

א. רמב"ם פ"ד ממכירה הלכה י"ד משמואל ב"ב פ"ו ע"א, ודמיו קצובין פירש רשב"ם שם כגון כלים קטנים הנמכרים לעולם בפרוטה ושער שלהם ידוע, אבל הרשב"א פירש קצובין מפי המוכר.

בו, והוא שהגביהו ע"מ לקנותו.^ב

אם הלקוח גילה דעתו שאינו חפץ בו ונגנב או נאבד קודם שיחזירנו, י"א שהוא כשומר שכר^ג, וי"א כשומר חנם^ד.

חז"מ פימן ר פעיף ז

עין משפט ו.

ז. אין רשות קונה, ולא הכלי, ולא משיכה ולא הגבהה קונה, אלא א"כ פסק תחלה המדה^ה בכך וכך, אבל כל זמן שלא פסקו אין שום צד שיקנה בו, שכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם דשמה לא יסכימו על הסכום, וע"כ אם המקח הוא דבר שדמיו ידועים וקצובים^ו אע"פ שלא פסק קנה.

ה"ה אם אמר לו הריני מוכר לך כפי מה שישומהו שלשה^ז קנה אפי' אין דמיו קצובים.

ח. היו הפירות בסימטא^ח או בחצר של שניהם ואפי' היו ברשות הלוקח

ב. זהו דעת הרמב"ם אבל התוס' ב"ב פ"ז ע"ב והרא"ש שם סבירא להו אף שלא הגביה כדי לקנות חייב באונסין כל שלא גילה דעתו שאינו חפץ בחפץ. סמ"ע ס"ק כ"ט.

ג. בהנאה שהיה לו בזה שהברירה בידו לקחתם או להחזירם נעשה שומר שכר, וצ"ע מדוע המחבר והרמ"א לא הביאו דעת הרא"ש שחייב אפי' באונסין. סמ"ע ס"ק ל"א.

ד. זו דעת הרמ"ה דדוקא בנטלן לשגרן לבית חמיו הוי ש"ש שנהנה שנתפאר בהם.

ה. מברייטא ב"ב פ"ו ע"א.

ו. היינו שיהיו הדמים קצובים לכל העולם, לאפוקי משיטת המגיד משנה בפ"ד ממכירה הלכה י"ד בשם הרשב"א דבעינן דוקא קצובין מפי המוכר. סמ"ע ס"ק י"ג.

ז. לאו דוקא וה"ה אחד. סמ"ע ס"ק י"ד ובעינן גם שיקנה באחד מדרכי הקניה ואז קנה. ש"ך ס"ק י'.

ח. לשון הרמב"ם בפ"ד ממכירה הלכה ז'. והכלל בדינים אלו כפי מה שפירש בסמ"ע הוא דלדעת המחבר דס"ל באמר לו כור בל' שאם היו מונחים הפירות בסימטא ומדד לתוך הכלי של הלוקח העומד ג"כ בסימטא, כיון שלא נגמרה המדידה של כל הכור לא נגמר הקנין ולא קנה כלום. אבל אם היה כל הכור בכליו של לוקח בסימטא, קנה אע"פ שלא מדד לדעת המחבר בסעיף ג' דלא בעינן מדידה בכה"ג, והרי נגמר הקנין על כל הכור וקנה. ולדעת הרמ"א בסעיף ג' שבעינן מדידה גם בכה"ג לא קנה. אבל כליו של לוקח ברשות הלוקח, כיון שישנם שני דברים לטיבותא, הוי כמשך בפניו וכל סאה וסאה שמודד לו לתוך כליו של הלוקח ברשות הלוקח קנאה מיד. ואם מודד לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח, ג"כ לא קנה עד שימדוד כל הכור לדעת המחבר. ולשיטת הרמ"א בסעיף ה' אפי' מדד כל הכור לתוך כליו של מוכר ברשות הלוקח ואפי' אמר לו זיל וקנה לא קנה. ולשיטת הרמ"א כאן אפי' כליו של לוקח ברשות לוקח ומשך או הגביה לא קנה עד שימדוד

והיו בתוך כליו של המוכר וקיבל עליו המוכר למכור, והתחיל המוכר למדוד בתוך כליו של מוכר, אם אמר לו כור בל' סלעים אני מוכר לך, יכול לחזור בו אפי' בסאה האחרונה הואיל והפירות עדיין בכליו ולא גמר כל המידה, וכליו של המוכר אינם קונים ללוקח אע"פ שהוא ברשות הלוקח.

* י"א דאם המוכר גילה דעתו שאינו רוצה למכור אלא כל הכור ביחד, אפי' היה ברשות הלוקח ובכליו של הלוקח או שמשך^ט או הגביה לא קנה אלא א"כ מדדו לכור.

ז ט. אמר לו כור בל' סלעים, סאה בסלע^י ראשון ראשון קנה, כיון שפסקו דמים על כל סאה, וע"כ כל סאה שהגביה המוכר ומערה אותה לכליו של מוכר נגמרה מכירתה, הואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הרבים אלא בסימטא או בחצר של שניהם. ואם לא היו הפירות בכליו של מוכר כיון שהם ברשות לוקח קנה משפסק אע"פ שלא מדד.

* וי"א דלא קנה ראשון ראשון אלא מטעם שהוא מוחזק, וע"כ אם לא נתן המעות הלוקח יכול לחזור בו^ז.

כל הכור, ואפי' מונח כל הכור בכלי רק שלא מדד, והטעם כיון שאמר לו כור בל' ולא אמר לו סאה בסלע גילה דעתו שהוא צריך למעות כדי כל הכור, וכשלא יהיה בידו מעות כדי כל הכור לא יעלה בידו לכלום, ולזה לא נתכוון להקנות לו עד שימדוד לו כל הכור. ולפ"ז במשך או הגביה כל הכור, וכן בכליו של לוקח ברשות הלוקח קודם שימדוד כל הכור, הוי ספיקא דדינא משום דעת היש חולקים שהביא הרמ"א כאן. ובכליו של מוכר ברשות לוקח אפי' אחר שמדד כל הכור הוי ספיקא דדינא משום דעת הרב בהג"ה בסעיף ה' דאפי' זיל וקני לא מהני ומכ"ש כשמדד. ואם מונח כל הכור בכליו של לוקח בסימטא ולא מדד הוי ספיקא דדינא, ג"כ משום דעת הרמ"א בסעיף ג' דס"ל דבעינן דוקא מידה ובכל אלו שיש ספיקא דדינא היכן שעומד הכסף ישאר.

ט. ודוקא במקום שגילה דעתו שמקפיד על מכירת כל הכור ביחד, כגון במקום שדרך לפסוק דמים של הסאה והוא פסק על כל הכור, לא קנה. ואם נתן דמים על כל סאה וסאה שמשך בזה קנה כשיטת הריטב"א במציעא מ"ז ע"א. נתיבות ס"ק כ'.

י. ה"ה איפכא סאה בסלע כור בל' ג"כ הוי ספיקא דדינא. סמ"ע ס"ק י"ט.

כ. הטור מהרמ"ה, ואע"פ שכבר מדד לכליו של הלוקח העומדים ברשות הלוקח אפ"ה יכול לחזור בו שהוא מוחזק במעות, והמוציא מחבירו עליו הראיה. סמ"ע ס"ק כ"ג. דמספקא לן אי בתר לשון הראשון או האחרון.

* פתח לו המוכר חבית יין, וכשמדד לו החצי רוצה הלוקח לחזור בו ולא ליקח יותר, והמוכר אומר שהנותר יחמיץ, צריך הלוקח לקחת כולו^ל או לקבל אחריות^מ על הנותר שאם יתקלקל ישלם לו כל החבית כפי מה שהיה שוה בשעה שקנאו.

וי"א דכל זה כשמדד המוכר אבל אם מדד הלוקח קנה בכל ענין, דמדידתו הוי כמשיכה ויש חולקין.

* כל שנקנה המקח אין אחד מהם יכול לחזור בו אע"פ שנפלה מחלוקת ביניהם וסירב המוכר לתת לו מקחו, אלא ידונו אח"כ על מה שביניהם.^נ

עין משפט ט.י. יו"ד סימן שלא פעיף צה

צה. הרי שלא נתן דמים והיה בורר ומניח, בורר ומניח, אפילו כל היום כולו, ואע"פ שגמר בלבו ליקח, לא נתחייב לעשר. ואם היה ירא שמים, משגמר בלבו מעשר ואחר כך יחזיר למוכר, אם רצה להחזיר.

עין משפט כ.ל. חו"מ סימן רלא פעיף ז

ז. הסיטונאי מקנח מידותיו בלח אחת לשלושים יום, ובעל הבית שאינו מוכר כל כך אחת לי"ב חודש, והחנוני שאינו צריך להמתין לטפסף ונדבק הרבה צריך לקנח פעמיים בשבוע.^ס

ל. טור בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ב סי' א'.

מ. הקשה הט"ז דצ"ע לכאורה כיון שהלוקח לא משך רק שחייב מצד שנקרא מזיק במה שיחמיץ אח"כ, וא"כ בלא ברי היזקא באדם דעלמא פטור.

וקבלת אחריות היינו הפחת מה שהוול היין אם היה רוצה למוכרה תיכף מחמת שיש עליו חשש חימוץ. סמ"ע ס"ק כ"ד. אבל מה שהשהה אצלו היין עד שהחמיץ לגמרי א"צ לשלם לו שיכול הלוקח לומר לו היה לך למכור תיכף שהגורם היזק לחבירו א"צ לשלם לו אלא ההיזק שעשה מיד. ומזה יש ללמוד שאם ראובן קנה סחורה אצל שמעון שיש לו במקום אחר, ופסקו הדמים, וציוה לו לשמעון להביא לו הסחורה, ואח"כ חזר בו הלוקח שצריך לשלם לו ההוצאות שהיו לו. נתיבות ס"ק כ"ג.

נ. ריב"ש בסי' רכ"ב.

ס. ממשנה פ"ח ע"א וכת"ק.

עין משפט מ.ג.

חור"מ סימן רלא פעיף יב

יב. החנוני ששוקל דבר לח צריך לנגב המשקולות פעם בשבוע והכלי ששוקל בו בכל פעם ששוקל בו.

דף פח:

עין משפט א.ב.

חור"מ סימן רלא פעיף יד

יג. המאזניים צריך שיהיו מיושרים, ומקום שנהגו להכריע במשקל צריך להכריע טפח בהפרש גובה בשעה ששוקל.

עין משפט ג.

חור"מ סימן רלא פעיף ח

ח. במקום שנהגו למדוד במדה קטנה לא ימדוד לו במדה גדולה.^ע ובמקום שנהגו לגדוש הסאה לא ימחוק ואפי' אם ירצה לתת לו ג' מחוקות בשביל שתי מידות גדושות או אם מוכרים סאה גדושה בשלושה דינרים ואמר לו תן לי סאה מחוקה בשני דינרים אסור^פ וכן במקום שנהגו למחוק אין לגדוש.

עין משפט ד.ה.ו.

חור"מ סימן רלא פעיף יד

עין לעיל עין משפט א

עין משפט ז.ז.

חור"מ סימן רלא פעיף יט

יח. עונש המדות והמשקולות קשה מאוד^ז, שאי אפשר למודד או לשוקל בשקר לשוב בתשובה הגונה, והרי הוא ככופר ביציאת

^ע. כגון בלוג שהיא ששה ביצים לא ימדוד לו בקב של עשרים וארבעה ביצים, שע"ז מפסיד ללוקח העודף מעט שבכל לוג. סמ"ע ס"ק י"ג.

^פ. ב"ב במשנה פ"ח ע"ב וברייטא פ"ט ע"א ואסור משום שחיישינן שהרואה יראה שמודד לו מחוק וסובר שמודדין בעיר הזאת מחוקה ויקנה ע"ז מדה מחוקה כשער גדושה וכן ההיפך יהיה הטעות למוכר. סמ"ע ס"ק י"ד.

^צ. מב"ב פ"ח ע"ב. וה"ה בפ"ז מגניבה הלכה י"ב ושכן הוא בספרא ויקרא י"ט-ל"ו.

מצרים ק.

ק. מפני שכל המעות במדות הוא מסתיר דרכו שלא יראו אותו בני אדם, ומה' אינו מתיירא בחשבו שאין השגחת הקב"ה על מעשי בני אדם, וכל הכופר בהשגחה ככופר בעיקר וביציאת מצרים ששם נתברר גודל ההשגחה שנגלה עלינו הקב"ה בכל האותות והמופתים שעשה למצרים. סמ"ע ל"ה.